

NR 8 | 2024

RAPPORT

VI KÖR SNITTAR NU

Berättelsen om den nya socialdemokratin

WILMA EKLUND

tankesmedjan
TIDEN

ISBN: 978-91-89117-70-9
© Tankesmedjan Tiden 2024
Författare: Wilma Eklund
Redaktör: Johan Sjölander
Foto: Istockphoto
Grafisk form: Johan Resele

VI KÖR SNITTAR NU

Berättelsen om den nya socialdemokratin

WILMA EKLUND

INNEHÅLL

Förord	7
Sammanfattning	8
Vi kör snittar nu	9
Disposition	10
Del ett:	
Vad hände egentligen 2010?	11
Sverige jobbar	11
Det nya arbetarpartiet	13
Inte en ärta	14
Del två:	
Fyra tydliga trender under 2010-talet	16
Min dotter har gjort en valkompass	16
Mitt Europa bygger inga murar	18
Den viktigaste frågan är hur vi ska stoppa nyfascismen	21
En Tiktok-värld	23
Del tre:	
Tre nedslag i Sverige	25
Bergslagen	25
Stockholm	27
Västerbotten	29
Del fyra:	
Where do we go from here?	32

FÖRORD

Varje år arrangerar Socialdemokratiska studentförbundet, tillsammans med bland annat LO, spetsutbildningen Wigforssakademin på Viskadalens traditions- tunga folkhögskola utanför Borås. Jag var där och föreläste. Några månader senare hörde en av deltagarna av sig. Hon hade läst en bok jag tipsat om – Walter Korpis *Den demokratiska klasskampen* från 1982 – och ville resonera vidare om några av tankarna som den väckt.

Det var startpunkten till den rapport vi nu presenterar. Det är en omfattande analys av väljarströmmar i Sverige, med särskilt fokus på utvecklingen sedan 2010. Rapporten tecknar en bild av en grundläggande förändring av det svenska politiska landskapet som gått snabbare och är mer omfattande än vi tidigare förstått.

Rapporten understryker behovet av en socialdemokrati som vill vara fortsatt politiskt relevant att engagera sig i närliggande rättvisefrågor som direkt berör LO-kollektivets livsvillkor. Socialdemokratien är ännu inte ett utpräglat medelklassparti, men trenden är tydlig. Om socialdemokratien så sent som 2010 hade enorma problem med att nå storstädernas progressiva medelklass är situationen i dag den omvända.

Detta kräver en aktiv fördelningspolitik. Kritik av högerpopulism, marknads- sering och kommersialiseringen av vårt samhälle är nödvändig men inte till- räcklig för att säkra att namnet arbetarparti fortfarande betyder något. Utan konkreta reformer som direkt förbättrar standard och livsvillkor för arbetare i hela landet blir den utveckling som skett sedan 2010 omöjlig att vända.

I grunden handlar det om rättvisa. Stora grupper i Sverige jobbar och sliter och förtjänar bättre. De behöver ett parti som kompromisslöst står på deras sida.

Johan Sjölander
Verksamhetschef Tankesmedjan Tiden

SAMMANFATTNING

- Innan Reinfeldt fanns det en stabil relation mellan klass och väljar-mönster, denna förstärktes under Reinfeldt för att sedan kraftigt försvagas under de senaste femton åren.
- Socialdemokratin blir ett mer urbant parti.
- Väljare är mindre lojala än tidigare, och det har öppnat spelplanen för Sverigedemokraterna bland arbetarväljare, men även för Moderaterna på senare tid.
- Migration och trygghet har varit stora frågor under 2010-talet, och har utan tvekan drivit på denna utveckling.
- Bland urbana väljare märks en stark opposition mot SD drivit väljare mot det progressiva blocket.
- Socialdemokratin har valt eller på grund av det parlamentariska läget tvingats prioritera andra frågor, såsom marknadsstånd och motstånd mot högerpopulism över omfördelning.
- Vill socialdemokratin vinna tillbaka arbetarklassväljare behöver en politik som levererar omfördelning och rejäla standardhöjningar drivas.

VI KÖR SNITTAR NU

”Vad hände med varmkorven?”

”Det är en ny partiledare, vi kör snittar nu.”

2022 var valet då socialdemokratin skulle göra det som ansågs vara otänkbart bara tolv månader tidigare: att vinna en tredje mandatperiod. Optimismen var påtaglig. I den lilla välbärgade medelklasskommunen Österåker skulle en valkonferens hållas för de som kandiderade till kommunfullmäktige. Okaraktäristiskt serverades snittar i stället för varmkorv på detta möte. När den ansvarige blev tillfrågad om valet av tilltugg svarade han: ”Det är en ny partiledare, vi kör snittar nu.”

En entusiasm gränsande till personkult kring en Handels- och Harvardutbildad nationalekonom svepte genom arbetarnas parti, och till en mindre utsträckning Sverige. Champagnen fick dock aldrig sabreras. Samtidigt som partiet ökade efter åtta år vid regeringsmakten, och gjorde stora framsteg inom medelklassen, tappades fortsatt många bruksorter och arbetarklassområden.

Enligt SVT:s vallokalsundersökning röstade lika många tjänstemän som arbetare på Socialdemokraterna, ett unikt resultat bland decennier av sådana undersökningar. Socialdemokraterna ökade med över 5 procent i medelklassens Österåker, samtidigt som partiet tappade drygt 8 procent i bruksorten Munkfors.

Valet 2022 var S väljare rikare, mer urbana och mer välutbildade än någonsin tidigare i modern politisk historia. Hur hamnade vi här? Denna rapport syftar till att beskriva den utveckling som skett, och ge insikt i dess orsaker och påverkan.

DISPOSITION

Denna rapport är uppbyggd på följande sätt.

Först kommer en redogörelse i två stycken för vad som egentligen hände i Sverige runt år 2010. Utgångspunkten blir Reinfeldts Nya Moderaterna. Därefter visas ur olika synvinklar hur denna utveckling sett ut i olika delar av landet.

Efter det går rapporten igenom fyra underliggande trender och centrala frågor som behövs för att förklara utvecklingen. Den tittar på den minskade partilojaliteten, migrationsfrågan, de progressiva storstadsväljarna och slutligen på sociala mediers framväxt.

Därefter görs tre regionala nedslag i tre olika delar av landet, nämligen Bergslagen, Storstockholm och Västerbotten.

Slutligen presenteras en sammanfattande analys med några rekommendationer riktade till Socialdemokraterna.

DEL ETT: VAD HÄNDE EGENTLIGEN 2010?

Sverige jobbar

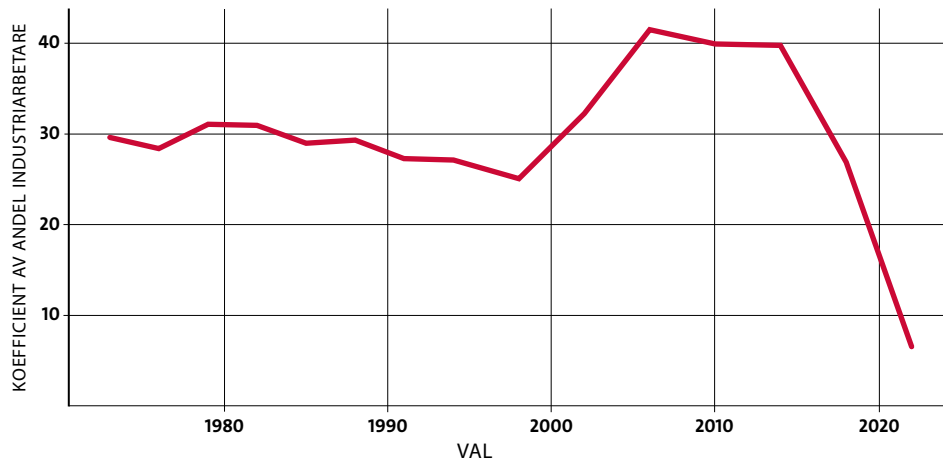
**”Sverige jobbar när Sverige är som bäst,
och kanske om ni vill tar vi oss an fyra år till.”**

Året är 2010, Moderata ungdomsförbundet genomför en flashmob på Sergels torg till låten ”Don’t stop me now”. I valstugorna spelas sommarplågan ”Sverige jobbar”, vars refräng även vissa SSU:are nynnade med till. Denna period markerar höjden av Reinfeldt-eran. Något håller på att hända i Sverige. Vi ska få ett nytt parti.

Trots att de är sprungna ur nazismen har Sverigedemokraterna gjort sig tillräckligt rumsrena för att locka runt 5 procent av det svenska folket. Även något annat skedde: Reinfeldt undergrävde socialdemokratins stöd bland tjänstemän. Mellan 2002 och 2010 tappade socialdemokratin från 32 procent till 20 procent bland tjänstemän, en minskning med över 30 procent. Bland arbetarna var tappet betydligt blygsammare, från 50 procent till 42 procent.

Reinfeldt-eran markerade en tid då socialdemokratin förlorade storstaden och den välbeställda medelklassen, samtidigt som arbetarklassen höll ställningarna.

Figur 1 Samband mellan andel industriarbetare och socialdemokratiskt väljarstöd i svenska kommuner

Källa: Egna beräkningar byggda på SCB data

Figur 1 redovisar relationen mellan andelen industriarbetare i en kommun, och kommunens benägenhet att rösta på S. Relationen håller stadigt från 1970 till 2006. Vi ser att socialdemokratin har stöd utanför industriorter, men är överrepresenterade där det finns industri. Under Reinfeldt förstärks plötsligt relationen mellan andelen industriarbetare i en kommun och dess benägenhet att rösta på S kraftigt. Den urbana medelklassen försvinner, medan arbetarklasser i större utsträckning förblir lojala till socialdemokratin. Både Valu och industriarbetardatan bekräftar samma bild.

I sin valanalys från 2006 skriver LO följande:

”Huvudförklaringen till den socialdemokratiska valförlusten är att tjänstemännen, i framförallt storstadsområden, i allt större grad röstade på borgerliga partier. I princip alla mandatförluster kom i de tre storstadsregionerna. Jämfört med 1998 års val var förändringen i LO-gruppernas S-röstande marginell.”

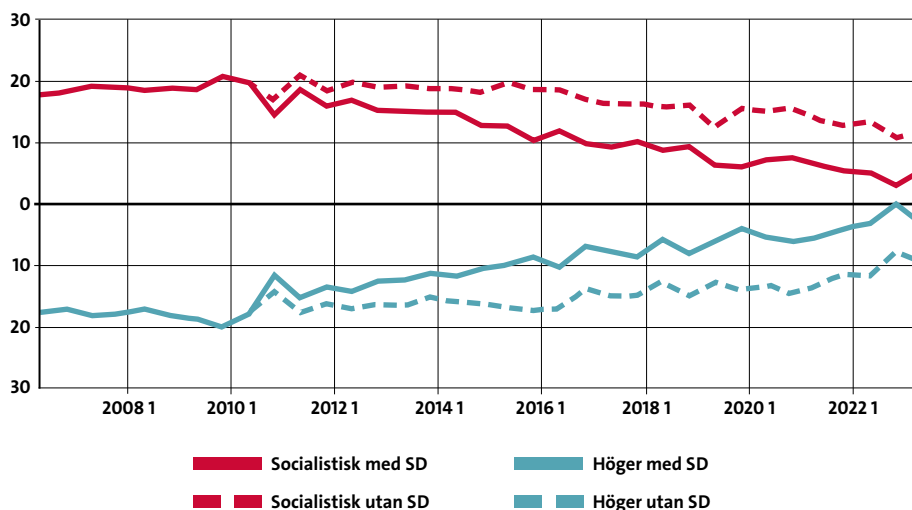
Vad som kan ses i båda dataserierna är att denna trend går åt motsatt håll efter Reinfeldt-erans slut. Mellan 2014 och 2022 kan vi se i bild 1 hur relationen mellan industriandel och benägenhet att rösta på S kraftigt försvagas. Som tidigare nämnts, utjämnas även skillnaden i benägenhet att rösta på S i SVT:s vallokalsundersökning

Det nya arbetarpartiet

”Efter 116 år av [första maj] demonstrationer är det dags att någon lyssnar.”

Moderaterna kallade sig själva för det nya arbetarpartiet och försökte i sin kommunikation befästa bilden av ett arbetarparti. I valfilmen ”Mahogny Mats” från 2006 visar en byggarbetare stolt upp sin Fredrik Reinfeldt t-shirt, i en annan visas första maj-parader till texten ”Efter 116 år av demonstrationer är det dags att någon lyssnar”. Men något mer än retorik blev det inte. Som tidigare noterats lyckades Moderaterna främst slå igenom bland tjänstemän, även om de också lyckades vinna vissa arbetarväljare. Men på totalen ökade faktiskt sambandet mellan klass och partisympatier. Detta håller dock på att vända, och även Moderaterna får nu en mer balanserad klassammansättning på sina väljare.

Figur 2 Höger respektive socialistisk över/underrepresentation bland arbetare

Källa: Egna beräkningar byggda på SCB data

Som kan ses i Figur 2 har högern ökat starkt bland arbetarväljare sedan 2006. 2010 var den punkt i mätserien då högern hade det lägsta stödet bland arbetare, runt 2023 var vänstern och högern nästan jämligar. Mycket av detta kan förklaras genom introduktionen av Sverigedemokraterna i Sveriges politiska landskap. Genom att räkna bort Sverigedemokraterna från opinionsundersökningarna kan vi se att stora delar av den utvecklingen som skett sedan 2010 uteblir, och förskjuts ett antal år.

Inte en ärta

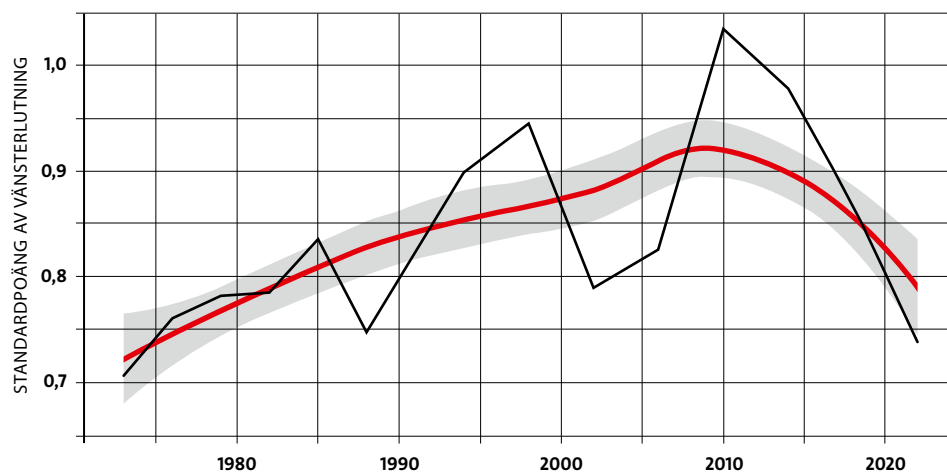
”Inte en ärta ska flytta till Tyskland.”

Bjuv är en liten kommun i nordvästra Skåne. Skåne har aldrig varit en särskilt vänsterlutande region, i stället har Centern varit den dominerande kraften, och när högerpopulismen först kom till Sverige på riktigt började den i Sjöbo. Däremot har det i Skåne alltid funnits röda nästen, ett sådant är Bjuv. I Bjuv har folk alltid röstat socialdemokratiskt. Mellan 1946 och 1988 hade Socialdemokraterna egen majoritet och 2014 röstade 40 procent av kommunens invånare på S i riksdagsvalet. Men saker förändras.

Det fanns en fabrik i Bjuv, men ägarna ville flytta den till Tyskland. Facket stred emot och demonstrerade. Karl-Petter Thorwaldsson skanderade att ”inte en ärta ska flytta till Tyskland”, men utvecklingen gick inte att hindra. En fabriksnedläggning senare och Sverigedemokraterna bröt igenom. Socialdemokraterna tappade 10 procent i det efterföljande valet, och tappade sedan ytterligare för att landa på 27 procent år 2022.

Bjuv är på många sätt representativt för stora delar av Sverige där vänstern varit på tillbakagång. Låt oss vidare blicka mot socialdemokraternas hjärta: det röda norr.

Figur 3 Socialistisk överrepresentation i Norrland

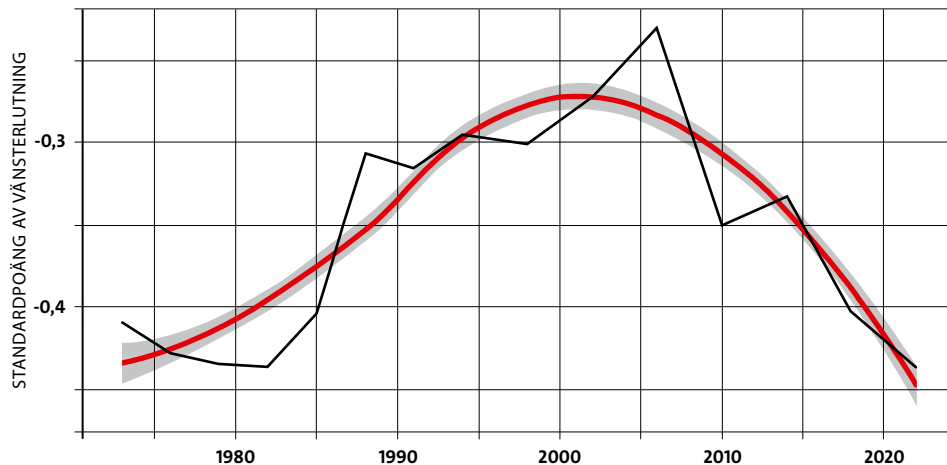

Källa: Egna beräkningar byggda på SCB data

Figur 3 visar den standardiserade politiska balansen i Norrland i jämförelse med resten av landet. Balansen är då stödet för Sveriges två socialistiska partier (S+V) minus stödet för Sveriges fem högerpartier (M, L, C, KD och SD). Det som kan märkas är att Norrland blir mer och mer vänster relativt till resten av Sverige

fram tills 2010, då trenden plötsligt vänder, och Norrland blir hastigt mycket mer höger.

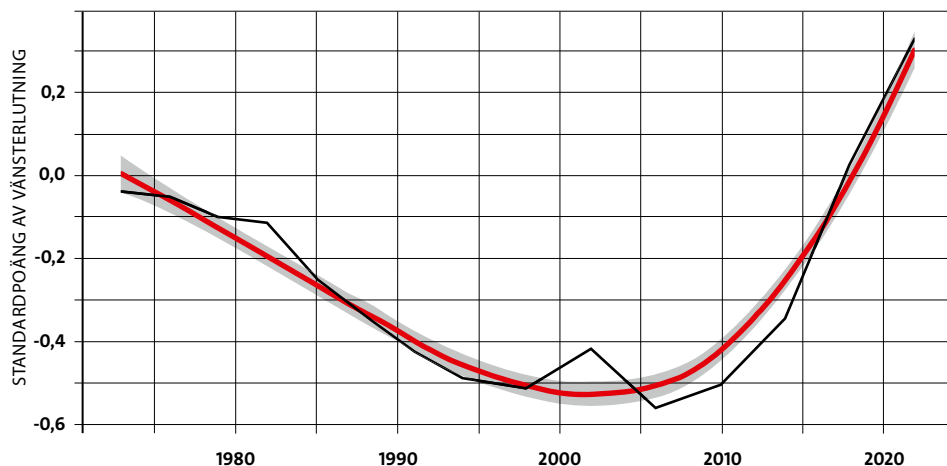
Figur 4 Socialistisk överrepresentation i rurala Götaland

Källa: Egna beräkningar byggda på SCB data

Norrland är inte unikt i hur landsdelen trendar. Samma ungefärliga trend går att observera i Götaland utanför Malmö och Göteborgs stad. I Götaland blir vänstern starkare under stora delar av 1900-talet, och når sin höjd 2006, för att sedan snabbt efteråt försvagas i styrka.

Figur 5 Socialistisk överrepresentation i storstadsregioner

Källa: Egna beräkningar byggda på SCB data

Exakt motsatta trend går att se i storstäderna, där de under stora delar av 1900-talet, samt Reinfeldt-eran, blev mycket mer högerorienterade regioner, för att sedan väldigt hastigt bli mer vänster efter 2010. Utvecklingen är alltså tydlig gällande hur socialdemokratin utvecklats geografiskt. Men varför är det så?

DEL TVÅ:

FYRA TYDLIGA TRENDER UNDER 2010-TALET

Min dotter har gjort en valkompass

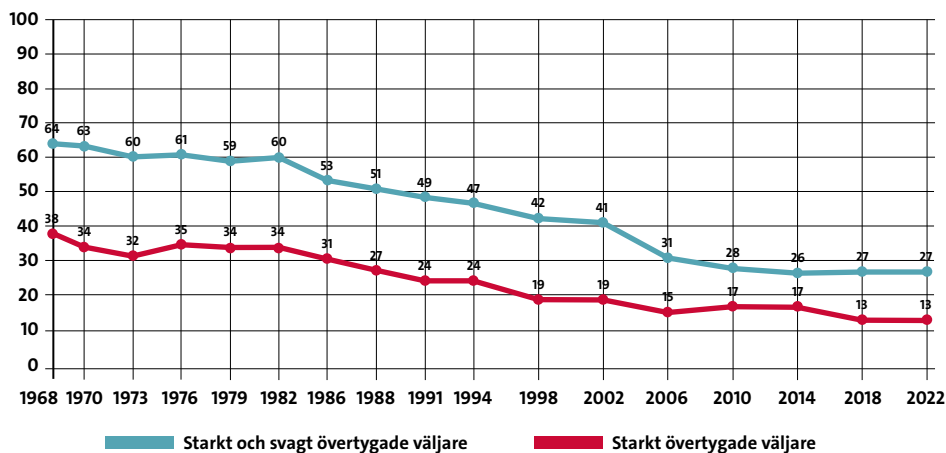
”Min dotter har gjort en valkompass, och fick mest på Socialdemokraterna.”

2022 stod undertecknad tillsammans med en kamrat och knackade på en dörr i ett villaområde. Området hade fått en leverans av partipersonal (undertecknad inkluderad) för att skapa ett mer peppande kampanjtillfälle. Stämningen var på topp, ”Jag röstar på Magda”-tröjan var på, Magda-kepsen med, och även vissa ”Jag röstar Magda”-skyltar för att dela ut till de som bor i hus. Det var vid denna dörr vi hade ett intressant möte, en mamma som verkligen ville berätta att hennes dotter gjort en valkompass och fått Socialdemokraterna som toppresultat. Detta blev inte sista gången under valkampanjen då vi träffade väljare med ett intresse av att diskutera resultaten av dessa kompasser.

Valkompasser i sig har gissningsvis en begränsad politisk påverkan, däremot är det en reflektion över hur svensk politik har förändrats. Väljare blir mer och mer rörliga, och mindre övertygade om ett specifikt parti.¹ I stället tar de oftare hjälp av valkompasser i ett beslut som tidigare kanske inte omprövades särskilt ofta.

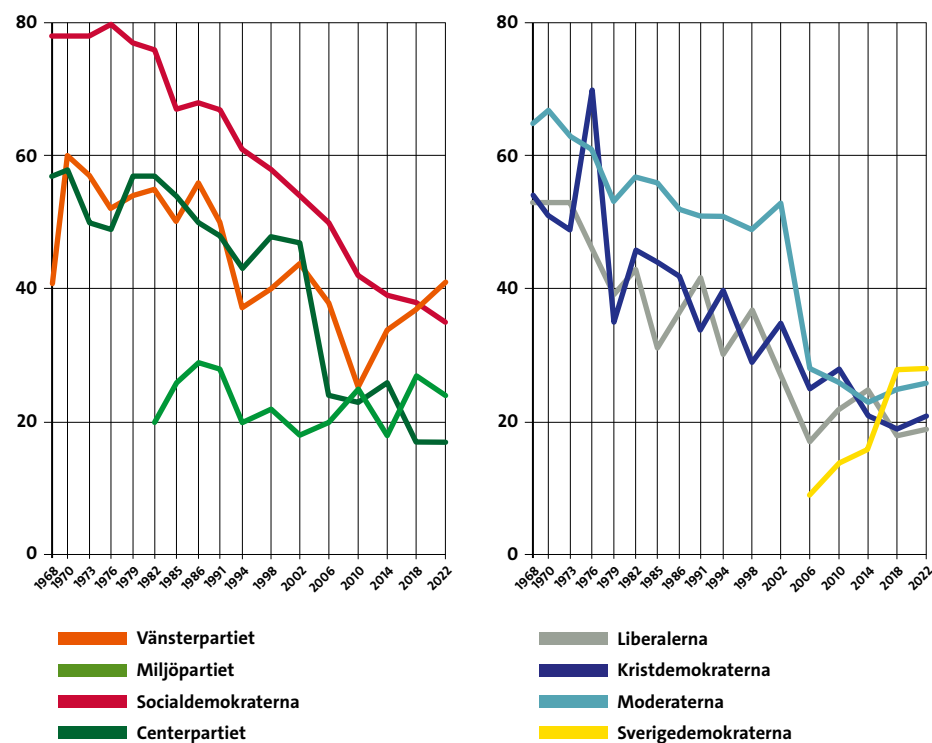
¹ https://www.gu.se/sites/default/files/2024-05/VoV_kap29.pdf

Figur 6 Andel övertygade och starkt övertygade anhängare av ett parti, 1955–2022 (procent)

Källa: Valundersökningarna 1960–2022

Figur 7 Andelen övertygade partianhängare bland partiernas väljare 1968–2022

Källa: Valundersökningarna 1960–2022

Men vad kan förklara att partilojaliteten minskat bland svenskar? Dels är det en allmän trend bland nästan alla partier, dels värt att notera är att tappet har varit kraftigast för Socialdemokraterna. Det skulle kunna förklaras med att

Sveriges ekonomi har förändrats. Avindustrialisering, fackens tillbakagång och facklig avpolitisering har lett till att det i dag finns en svagare socialdemokratisk kultur på många industriorter, orter där Socialdemokraterna tidigare varit starka. Teorier som stärks av forskning visar att det finns en tydlig koppling mellan avindustrialisering och ett försvagat valresultat för S.

Att väljare blir mindre lojala mot ett specifikt parti har öppnat upp spelplanen för många tidigare S-väljare. Låt oss återvända till Bjuv. I Bjuv slog Sverigedemokraterna igenom enormt. 2024 vann partiet 42 procent av rösterna och lyckades på många sätt bryta ned en barriär för många arbetarklassväljare att rösta på ett högerparti. Partiet var inte urbant och snobbigt som Moderaterna eller Liberalerna. Det var inte kopplat till en religiös rörelse som Kristdemokraterna, eller jordbruksindustrin som Centerpartiet. Det var ett parti där bagaget av borgerligheten var frånvarande, men som erbjöd ett alternativ till ett mer och mer progressivt Socialdemokraterna, som engagerade sig mindre och mindre i en omfördelande ekonomisk politik.

Man skulle kunna likna väljarnas minskande partiloyalitet vid en damm som försvagats över tid. Sverigedemokraterna blev den dynamit som till slut fick dammen att brista. SD:s inträde försvagade många människors tveksamhet mot Sveriges politiska höger, vilket blev tydligt i Bjuv. 2010 låg Moderaterna i Bjuv 13 procent under riksresultatet, 2022 var samma siffra 4 procent. Genom Sverigedemokraternas genombrott på den politiska arenan har arbetarklassväljare inte bara börjat rösta på Sverigedemokraterna, utan även Moderaterna har börjat vinna mark bland arbetarväljare. I Valu från 2010 ligger M 11 procent bakom riksresultatet bland arbetarväljare, 2022 är samma siffra 5 procent. Den moderata byggarbetaren i "Mahogany Mats" fanns inte när valfilmen släpptes, men han finns i dag.

Mitt Europa bygger inga murar

**"Mitt Europa bygger inte murar,
vi hjälps åt när nöden är stor."**

Det var en regnig dag i Stockholm. Tusentals människor hade samlats på Medborgarplatsen för att demonstrera för medmänsklighet i den pågående migrationskrisen. På duken bakom talarscenen stod orden "Refugees welcome". I Syrien krigade Assad-regimen både mot demokratikämpar och IS, och miljoner var på flykt.

När man lyssnar på tal från denna era är den allmänna inställningen "Det är svårt nu, men människor dör och de behöver vår hjälp. Vi klarar av det." Inget

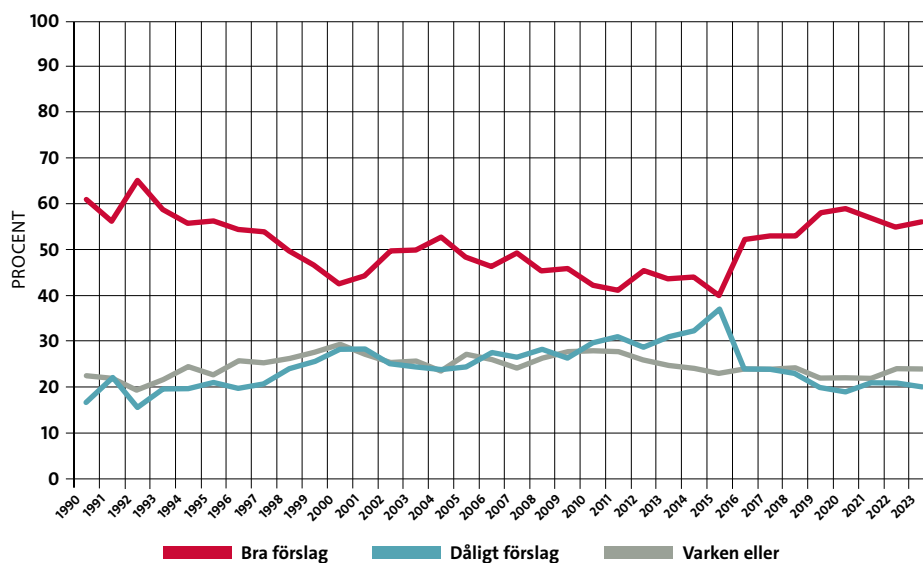
tal representerar detta sentiment bättre än det Stefan Löfven levererade den där dagen i Stockholm: ”Mitt Europa bygger inte murar, vi hjälps åt när nöden är stor.” Men då var då och nu är nu.

Det är svårt att överdriva migrationens betydelse det senaste decenniet. Frågan har letat sig in i alla politiska samtal. Arbetsmarknads-, skol- och välfärdsfrågor har alla på något sätt fått en migrationsprägel i hur de ofta diskuteras.

2021 släppte Arena Idé en bok vid namn *Det svenska missnöjet*, den grundar sig i resonemang kring 318 intervjuer med människor från låginkomstorter, bland annat orter där Sverigedemokraterna är väldigt starka. Något som noteras är den starka idén att invandringen representerar en enorm samhällskostnad, en kostnad som de intervjuade hellre hade blivit av med för att investera i deras egna orter, som i många fall fått det materiellt sämre under en längre tid.

Sverigedemokraterna har länge jobbat med att ställa etniska svenskar mot de med utländskt ursprung. I en sverigedemokratisk valfilm från 2010 visas en äldre svensk dam bli omsprungen av horder av beslöjade kvinnor med barnvagnar i jakten på begränsade statsresurser.

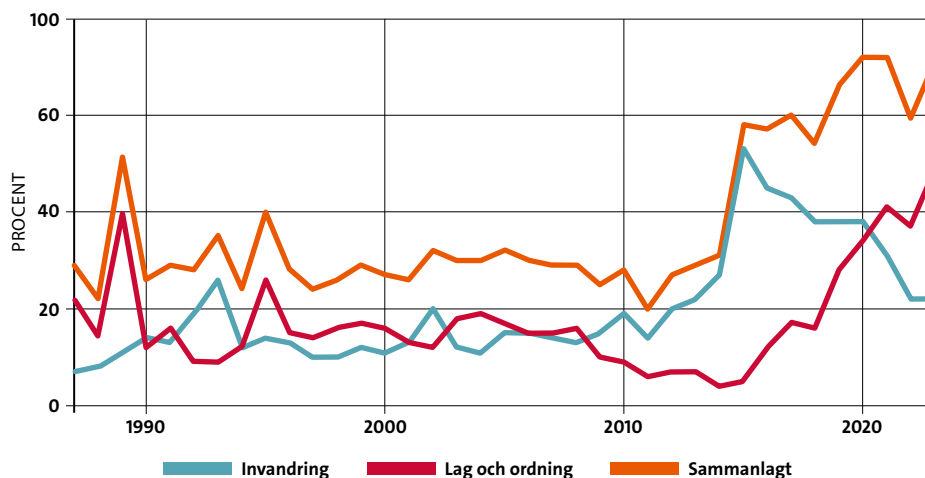
Figur 8 Ta emot färre flyktingar

Källa: Nationella SOM-undersökningen

Svenskars attityd till invandring har i grund och botten varit förvånansvärt stabil över tid. Överlag har en pluralitet av svenskar alltid velat ta emot färre flyktingar. Siffran har varierat mellan ett knappt övertag under flyktingkrisen till ett stort övertag i början av 90-talet, men har som konstaterat varit i pluralitet om inte majoritet.

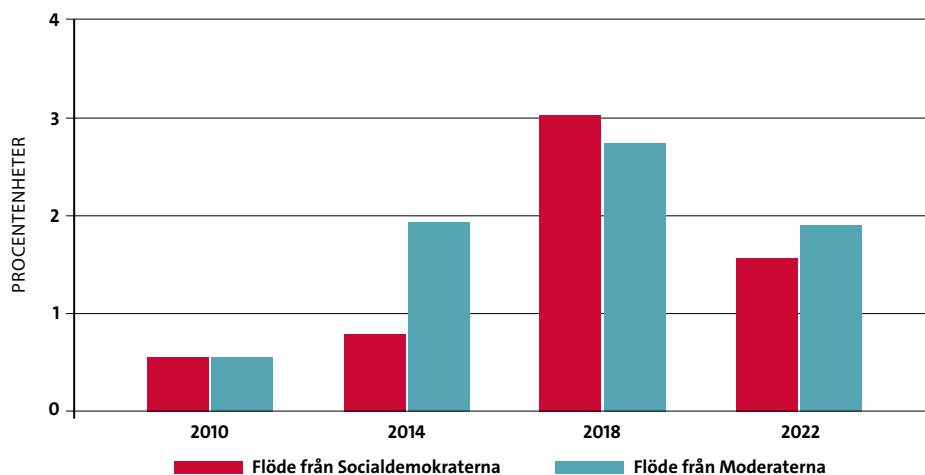
Figur 9 Väljarnas skattning av hårda frågor som viktiga samhällsproblem

Källa: Nationella SOM-undersökningen samt egna beräkningar

Under 2010-talet har betydelsen av hårda frågor ökat betydligt enligt SOM-institutet, däribland migrationsfrågor. Däremot kan det vara värt att notera att dessa frågor inte fick samma explosiva sprängkraft de har i dag i samband med flyktingkrisen, vilket också råkar sammanfalla med Sverigedemokraternas starkaste tillväxtperiod. Mellan 2014 och 2016 växte partiet från 9 procent till 20 procent enligt Pollofpolls. Under samma period minskade Socialdemokraterna från 34 procent till 25 procent.

Figur 10 Väljarflöden från Socialdemokraterna och Moderaterna till Sverigedemokraterna

Källa: Egna beräkningar baserade på Valu 2010-2022

Effekten av flyktingkrisen syns i väljarflödesanalysen. Vid valet efter flyktingkrisen är nettoflödet från S till SD enormt, och når hela 3 procent mellan valen 2014 och 2018, det är en högre siffra än S faktiska tapp i valet. Hade alltså tappat

till SD uteblivit hade S ökat i valet 2018 i stället för att minska. Värt att notera är att det sammantagna tappet från M till S är lika stort, om inte större, än det sammantagna tappet från S till SD.

Man kan konstatera att framväxten av de hårda frågorna, först invandring och senare lag och ordning, har lett till att stora delar av den socialdemokratiska väljarkåren har skilts från det socialdemokratiska partiet. Dessa väljare har i hög utsträckning varit arbetarklass, och denna utveckling har framför allt skett efter flyktingkrisen snarare än innan.

Den viktigaste frågan är hur vi ska stoppa nyfascismen

”Men jag är förstås inte sugen på att betala mer i skatt.”

Popjournalisten Fredrik Strage var kanske en otippad person att få namnge ett politiskt fenomen. Ändå blev ”Strage-effekten” ett vedertaget begrepp i samband med valet 2018. Bland annat så nämns den i den officiella moderata valanalysen (Moderaterna 2019 s. 69).

I en krönika som publicerades några dagar före valet kom den gamle liberalen, som i sin ungdom till och med var med i Muf, ut som socialdemokratisk väljare. Argumentet var att han såg S som det enda fullständigt trovärdiga sättet att garantera att Sverigedemokraterna inte skulle få något politiskt inflytande. ”Som gammalt högerspöke tar det emot att behöva stödja socialister”, skrev Strage. Men konstaterade också att ”när den viktigaste frågan är hur vi ska stoppa nyfascismen känns Socialdemokraterna mer pålitliga än partierna jag egentligen vill rösta på.”

Det är en skämtsam krönika skriven med glimten i ögat. Men den fångar ändå något som är i allra högsta grad på allvar.

Inom statsvetenskapen har det blivit populärt att komplettera den gamla höger-vänsterskalan med vad som kallas gal-tan, där det förra står för grön, alternativ, libertär och det senare för traditionell, auktoritär, nationalistisk. Ser vi till de nya partier som kommit in i Sveriges riksdag under modern tid, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna, tog båda sin utgångspunkt i någon del av gal-tan-skalan, framför allt det gröna respektive det nationalistiska. Samtidigt som det också är uppenbart att de med tiden blivit allt tydligare positionerade även på höger/vänster-skalan.

Vad gal-tan-skalan alltså säger är att politik måste förstås i fler dimensioner än ren fördelningspolitik. Strages krönika kan ses som ett exempel på det. Han föredrar visserligen låga skatter (höger på en fördelningspolitisk skala) men tycker att det är ännu viktigare att ”nyfascismen” hindras från inflytande (vilket kan förstås som att han tar avstånd från auktoritära strömningar enligt gal-tan-skalan).

2010 fanns en bred samstämmighet mellan de två stora partierna S respektive M rörande frågor som hbtq-rättigheter, migration, antirasism, jämställdhet och andra liknande frågor längs med gal-tan-axeln. Såväl Moderatledaren Reinfeldt som S-ledaren Mona Sahlin stod i de frågorna mer eller mindre på samma sida. Fjorton år senare befinner vi oss i ett annat läge.

Dels kan vi se att det så kallade ”kulturkriget” får mycket uppmärksamhet i medierna. Därmed inte sagt att väljarna tycker att frågan om huruvida det är ok att män läser sagor på bibliotek iklädda kvinnokläder eller inte är en särskilt stor fråga i väljarkåren i stort, eller att den påverkar väljarbeteenden. Valet 2022 kan ju som exempel bättre förstås som ett extremt ”materiellt” val där frågor om bensin- och elpriser stod i fokus snarare än värderingar (se t.ex. Tidens valanalys 2022, Valet där kulturkriget dog). Men frågorna lever, tar energi och bidrar till en högre grad av polarisering i det offentliga samtalet.

Men vi kan också se hur den parlamentariska kartan under 2010-talet kom att ritas om mer efter en gal-tan-skala, där frågan om det utpräglade tan-partiet Sverigedemokraternas inflytande har skapat nya allianser. Vi såg det först i decemberöverenskommelsen som byggde på att samtliga övriga partier ville hålla SD borta. Den föll sedan och ersattes så småningom av januariavtalet där Liberalerna och Centerpartiet (två gamla allianspartier, dvs. till höger på vänster/höger-skalan) i syfte att marginalisera SD kom överens om politiken med S och MP: Detta medan övriga högerpartier (först Moderater och Kristdemokrater men så småningom även Liberaler som så att säga bytte sida, igen) i stället öppnade upp för det samarbete med SD som vi kan se i dag.

Delvis kan detta förstås som någon form av konvergens mellan de två skalorna. Vi har å ena sidan vänster-gal och å den andra höger-gan. Men det fångar inte hela bilden. Januariavtalet innehöll en hel del politik som får anses vara höger ur ett traditionellt perspektiv (avskaffad värnskatt, avregleringar på bostadsmarknaden, till exempel). Det stora vänsterpartiet S har också under perioden, framför allt efter 2015, rört sig åt ett håll som kan uppfattas mer ”tan” i stora frågor som migration och kriminalpolitik. Samtidigt har S under hela tiden också försökt bibehålla ett högt tonläge mot SD och de mer auktoritära dragen i det partiets retorik och politik. Fredrik Strage skrev sin krönika 2018, flera år efter det att Socialdemokraterna lagt om sin migrationspolitik i samband med flyktingkrisen 2015, som en illustration av att detta komplex inte kan reduceras

till en enkel sakpolitisk fråga om att dessa storstadsväljare vill ha en generös migrationspolitik. Det hela tycks snarare handla om någon typ av djupare värderingsfråga.

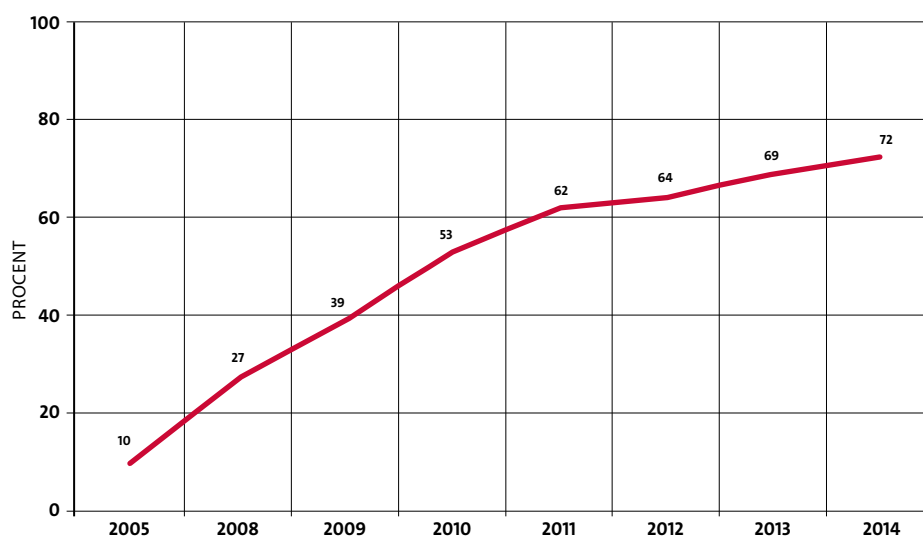
En Tiktok-värld

Det sägs att John F Kennedy var den första tv-presidenten. När han, snygg ung och brunbränd, i början av 1960-talet mötte en svettig Richard Nixon i debatter som sändes direkt till människors vardagsrum var det början på en ny era.

Vi har nu börjat lämna den eran bakom oss. Åren runt 2010 var i stället den tidsperiod då sociala medier tog fart på allvar i Sverige och i världen. Facebook, som blev tillgängligt för alla att ansluta sig till hösten 2006, var den största plattformen under denna period, och var det första sociala medium som fick brett genomslag i stora åldersgrupper.

Figur 11 Hur många besöker sociala nätverk?

Andel av internetanvändarna (+12 år) som någon gång besöker sociala nätverk

Källa: Svenskarna och internet 2014

En vanligt förekommande fråga i samhällsdebatten är hur sociala medier bidragit till att öka den politiska polariseringen. Tveklöst är att dessa plattformar påverkar och formar det politiska samtalet i Sverige, något som inte går att bortse från om man ska försöka förstå politiska trender under denna period.

Förändringen är varken total eller jämnt spridd. Traditionella medier är fortfarande (2022) den viktigaste informationskällan när väljare ska informera sig inför ett val. Men här finns dels en generationsaspekt, där unga människor

är mer benägna än äldre att hämta sin information från sociala medier. Dels påverkas även traditionella medier av det som händer på sociala medier, som när journalister hämtar nyheter och försöker fånga opinioner utifrån vad som sker på till exempel X (tidigare Twitter).

Att Sverigedemokraternas tillväxt under perioden sammanfaller med sociala mediernas alltmer centrala roll är mer än en slump. Algoritmerna i sig gynnar polariserande, känsloladdade budskap (se t.ex. Pettersson/Gelin 2018) och dessutom har SD och den högerextrema miljön varit väldigt bra på att använda sig av dem. Under våren 2024 avslöjade till exempel TV4 hur SD lagt omfattande resurser på att driva (och i skrivande stund fortsätta driva) en så kallad "trollfabrik", där anställda kommunikatörer använder ofta grov och osaklig opinionsbildning under falskt namn i sociala medier som Youtube, Facebook och Tiktok.

Att de omfattande skiften i väljarkåren vi kan visa på under de senaste femton åren sammanfaller med en rasande teknisk utveckling innebär inte att det är den tekniska utvecklingen som ligger bakom förändringen. Däremot har kombinationen förändrat hela det politiska landskapet. Det bästa sättet att förstå det är nog att se sociala medier som en katalysator som gör att en process som redan var i gång blir än mer kraftfull och dramatisk.

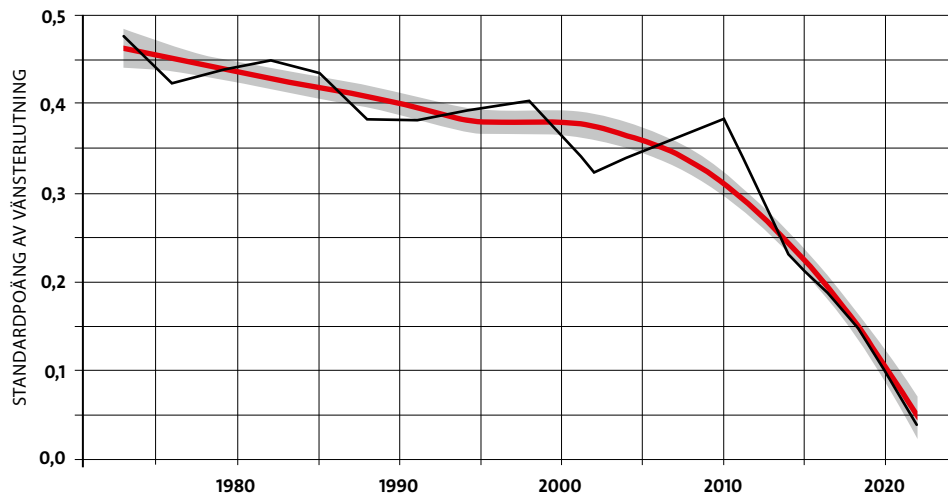
DEL TRE: TRE NEDSLAG I SVERIGE

Bergslagen

”Döden har inträtt i det lilla brukssamhället.” Så inleder Edvard Hollertz en artikel i Timbros Smedjan från 2019.² Därefter följer en resa från Reijmyre i Östergötland västerut in i landet genom Bergslagen. Vi ser nedlagda gatukök och nedklottrade nedlagda fabriksmiljöer, men också innovativt nyföretagande och framtidstro. För det är lätt att teckna in delar av Sverige som Bergslagen i en internationell berättelse om rostbälten, obarmhärtig globalisering, förlorasidan i en värld som klyvs itu.

Det är dock långt ifrån hela sanningen.

Figur 12 Socialistisk överrepresentation i Bergslagen

Källa: Egna beräkningar byggda på SCB data

² Myten om det svenska rostbältet, Smedjan 19 augusti 2019.

Däremot stämmer det att Bergslagen är ett typexempel på den för socialdemokratin negativa utvecklingen vi har fångat i denna rapport. Detta är ett traditionellt socialdemokratiskt "hjärtland", med bruksorter och en stark arbetarrörelse. Att socialdemokratin förlorar mark i Bergslagen är en utveckling som börjat innan 2010, men dramatiskt stärkts sedan dess. I dag har vi ett läge där sannolikheten att en väljare i Bergslagen ska rösta vänster inte är särskilt mycket större än att den ska rösta höger. Regionen är alltså inte förlorad för S, däremot är gamla tiders monumentala stöd borta.

Så Bergslagen fångar på ytan väl berättelsen om hur ett svenskt rost- och glesbygdssverige som av missnöje överger de traditionella partierna och inte minst S och i stället vinnns över av SD.

Samtidigt är bilden av Bergslagen som ett svenskt "rostbälte" i verkligheten missvisande. Det finns tvärtom många exempel på framgångsrika företag och en dynamisk industri.

Om vi rensar för SD kan vi också se att mycket av tappet för den politiska vänstern i Bergslagen kan förklaras med deras framgångar, men inte allt. Även om vi bortser från SD finns en tydlig effekt där. Det tycks alltså inte vara så enkelt att hela förklaringen är att SD gått in och blivit ett alternativ för missnöjda tidigare S-väljare.

Det motsäger inte en analys där förklaringen kan vara ökad sakpolitisk konflikt runt frågor som migration och kriminalitet, där SD naturligtvis varit pådrivande. Tvärtom. Inte heller en utveckling med generellt sett minskad partilojalitet. Däremot säger det oss att det är för enkelt att avfärda den politiska utvecklingen som en ren SD-effekt.

Vi ska inte överdriva de slutsatser som kan dras av ett EU-val. Men det finns ändå intressanta observationer att göra runt det senaste (2024) valet till EU-parlamentet i just Bergslagen. Generellt kännetecknas det av socialdemokratiska framgångar och sverigedemokratiska bakslag. Värt att notera är att den regionala EU-kandidaten Sofie Eriksson hade en tydlig klassprofil, marknadsförde sig som "bruksortens kandidat till EU" och hade en ung, radikal framtoning. Kampanjen slog väl ut och Eriksson blev från sin femteplats den tredje mest kryssade personen efter de två välkända kandidaterna listettan Heléne Fritzon och det samlade LO:s huvudkandidat Johan Danielsson.

Det är som sagt farligt att dra alltför skarpa generella slutsatser av detta. EU-val har på många sätt en annan logik än nationella val. Valdeltagandet är lägre, och det är andra frågor som diskuteras. Men valet 2024 tyder ändå på att man också ska vara försiktig med att extrapolera en trend och se den som ödesbestämd.

Vår analys av den radikalt förändrade politiska kartan sedan 2010 visar att utmaningar för socialdemokratin i regioner som Bergslagen är omfattande, och även gäller i stora delar av landet i övrigt. Men en del av vår analys är också att det politiska landskapet är mer lätttröligt. Det är ett problem för en socialdemokrati som är van att kunna luta sig mot stora grupper lojala väljare. Men det är också en möjlighet för varje parti som är berett att våga tänka nytt och möta väljarna där de faktiskt är.

Det är förmodligen inte möjligt att gå tillbaka till gamla tiders starka stöd för socialdemokratin i regioner som Bergslagen. Däremot är det ett uppenbart politiskt slagfält. Bruksortssverige är varken helt förlorat eller helt vunnet för socialdemokratin. Det står och väger, vilket understryker vilken utmaning det är.

Stockholm

Nu kommer Sex and the City-sossarna, utbrast ledarskribenten Per Gudmundson på Svenska Dagbladets hemsida den 19 augusti 2009. Bakgrunden var det nystartade nätverket sq2540sthlm som var en samling storstadskvinnor mellan 25 och 40 som ordnade after work, arrangerade dinner parties där man kunde träffa ledande kvinnliga S-politiker och stod bakom ett hållbart modeevent.

Att unga storstadskvinnor skulle stödja Socialdemokraterna var då något oerhört avlägset. Det var en av orsakerna till att nätverket fick sådan uppmärksamhet. Men en av de mer dramatiska effekterna av utvecklingen sedan 2010 är hur de svenska storstäderna och inte minst Stockholm gått från socialdemokratiska sänken till att tvärtom bli stabila flöten. Kontrasten gentemot Reinfeldtåren är slående.

En gängse förklaring till detta är att det är motstånd mot SD som drivit storstadsväljarna vänsterut.³ Det finns ingen anledning att i grunden ifrågasätta denna analys. Men om vi jämför med 2010 kan vi också se hur många av de mer materiella frågor som tidigare kan ha drivit välbeställda storstadsväljare högerut i dag är neutraliserade. Socialdemokratin värjer sig i dag mot tankar på återinförd fastighetsskatt, man accepterar rut- och rot-avdrag och har inga förslag på att rulla tillbaka jobbskatteavdrag. Som en del av januariavtalet var det till och med en S-ledd regering som, visserligen motvilligt, avskaffade värnskatte.

I de delar av politiken S gått vänsterut, som till exempel ett mer artikulert motstånd mot kommersialiseringen av den skattefinansierade välfärden och inte minst skolan, tycks S däremot ha storstadsväljarna med sig. Ser vi till exempel

3 Källa t.ex.: https://www.umu.se/nyheter/darfor-okar-stodet-for-sd-pa-landsbygden-och-s-i-storstaderna_11657700/

till de fem kommuner med högst andel elever i fristående skolor så ökade S i samtliga dessa kommuner sitt väljarstöd mer än i landet i snitt i valet 2022. Det innebär inte att vi kan säga att framgångarna berodde på att S skärpte tonen mot vinster-i-välfärden, men det fungerade uppenbarligen inte avskräckande.

Vi kan också notera att Stockholmsregionen är den del av Sverige där marknadsutsättandet av välfärden gått som längst, inte minst inom sjukvården. Det innebär också att problemen med dessa system blivit som mest påtagliga. Vi kan under perioden se hur det parti – Moderaterna – som i mycket blivit ansiktet för denna marknadspolitik reducerat sitt stöd i valmanskåren radikalt i just regionvalet som handlar huvudsakligen om sjukvården. Från 39,96 procent 2010 till 20,18 procent 2022, nästan en halvering. Socialdemokraterna har under samma period ökat från 22,23 till 33 procent 2022.

Våra siffror säger inte att klass har blivit en icke-fråga i Stockholm. Forskaren Anders Andersson visar i en analys av valet 2018 att inkomst fortfarande då var den klart viktigaste förklaringsfaktorn i valet mellan de rödgröna och före detta allianspartierna i Stockholmsregionen.⁴

Men det tycks alltså som att en utveckling mot ökat fokus på värderingsfrågor i stället för traditionell fördelningspolitik och även en minskad partiloyalitet i stort har gynnat vänstern i allmänhet och S i synnerhet i storstadsområden som Stockholm.

Det väcker i sin tur frågor. Hur stabil är denna utveckling? Finns en målkonflikt mellan att behålla dessa nya storstadsväljare och återvinna de grupper som förlorats? Finns det en spänning i att vara ett parti som ideologiskt förordar en mer ambitiös fördelningspolitik samtidigt som ens väljarbas i allt högre utsträckning har rent motsatta ekonomiska intressen?

Inom högern och inte minst hos Moderaterna finns i dag en uttalad vilja att vinna tillbaka Stockholm (se källa). Om socialdemokratin glömde bort andra delar av landet i jakten på storstadsväljarna runt 2010, så finns alltså en omvänd risk med ett helt ändrat fokus i dag.

Med en svag borgerlig minoritetsregering helt i knäna på Sverigedemokraterna kan högerns manöverutrymme för att vinna tillbaka den progressiva storstadsmedelklassen tyckas begränsat. Men det gör inte att risken helt kan negligeras. En urban medelklass finns dessutom på många fler ställen än i Stockholm, Göteborg och Malmö. Vi talar alltså om betydande väljargrupper över så gott som hela landet.

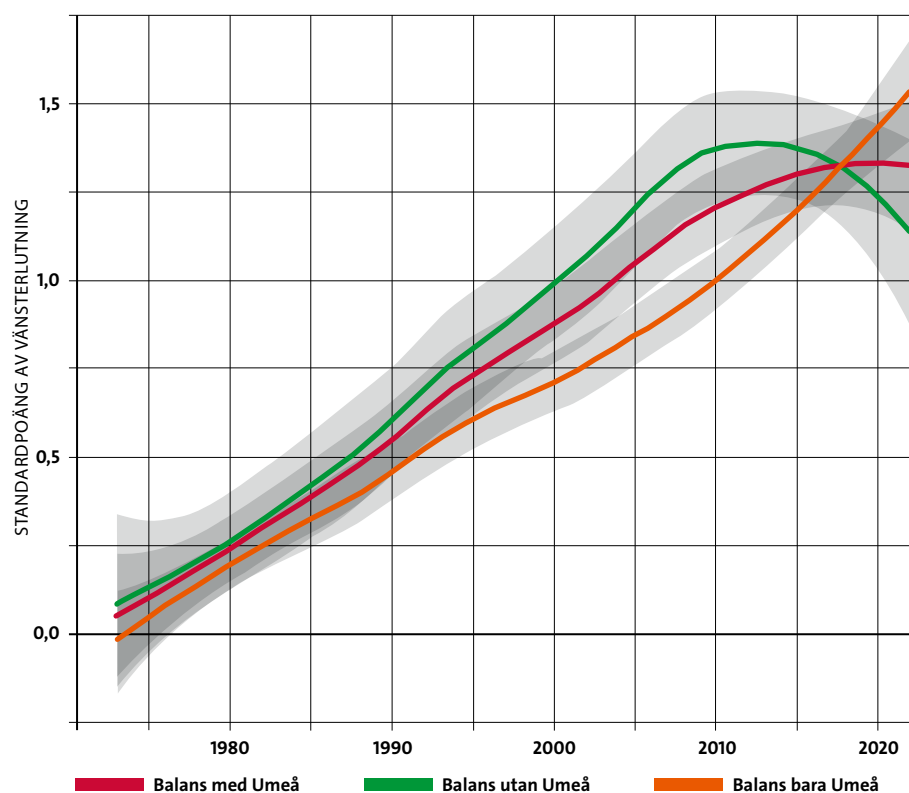
⁴ Se <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1663518/FULLTEXT01.pdf>

Vi har i denna text pratat om storstadsmedelklass. Värt att understryka är att storstäder lika lite som några andra av de regioner vi analyserat är homogena befolkningsmässigt. Några av socialdemokratins starkaste valdistrikt fanns exempelvis i valet 2018 i storstädernas socialt eftersatta invandrartäta områden. I valet 2022 tappade partiet i många av dessa områden (valanalys, artikel i Tiden). Något som på totalen uppvägdes av större framgångar i mer ekonomiskt välstående områden.

Och detta understryker en grundläggande analys att det i dagens Sverige finns allt färre "säkra" väljare.

Västerbotten

Figur 13 Politisk balans i Västerbottens län med och utan Umeå, samt ifall Västerbottens län endast bestod av Umeå

Källa: Egna beräkningar byggda på SCB data

”Det var tusen år av västerbottnisk ensamhet som sjöng, ordlöst och sorgset, nätterna igenom”, skrev PO Enquist i *Musikanternas uttåg*, en bok om hur den framväxande arbetarrörelsen kämpade med gamla religiösa föreställningar i det tidiga 1900-talets Västerbotten. Den striden är inte unik för just här. Men faktum är att det skulle dröja tills modern tid innan socialdemokratien blev lika

stark i regionen som i övriga Norrland. Motståndet var framför allt de starka liberala traditioner som präglade denna del av Sverige.

I mångt och mycket är Västerbotten även i dag en socialdemokratisk framgångssaga. Samtidigt finns också stora skillnader inom regionen, mellan den urbana universitetsstaden Umeå, det expansiva Skellefteå och det mer glesbefolkade inlandet.

Men i förståelsen av det nya svenska politiska landskap denna rapport tecknar konturerna av framstår ändå Västerbotten som en viktig nyckel. Ett skogslän som går mot trenden och förstärker sin position som socialdemokratisk hemmaplan.

Att Västerbotten är en del av det röda Norrland är dessutom en historiskt relativt modern företeelse. Det var först på 1970-talet länet fick högre röstetal för S än rikssnittet. I ett läge när exempelvis Norrbotten nu tappar relativt, förvisso från väldigt höga nivåer, fortsätter dessutom stödet öka i Västerbotten.

En motor i detta är förvisso universitetsstaden Umeå. Men strukturen med både centralorter med akademiska lärosäten parallellt med stora glesbygdsområden är inte unikt för Västerbotten, tvärtom känner vi igen den från stora delar av övriga landet.

Så frågan är varför vi inte sett samma utveckling i Västerbotten som i till exempel Bergslagen, eller Blekinge, eller för den delen om än i mindre omfattning i Norrbotten?

En förklaring som framhålls av S i Västerbotten själva⁵ är en organisatorisk styrka och starka folkrörelser, med hög facklig organisering, aktiv folkbildning etc. Det framhålls också att partiets ökade valframgångar sedan 1970-talet och framåt sammanfaller med en stark organisatorisk uppbyggnad.

En del av förklaringen av Västerbottens politiska utveckling sedan 1973 är också att länet närmast sig övriga Norrland, som historiskt kännetecknats av att socialdemokratin "överpresterat", inte minst genom att tidigare starka liberala/folkpartistiska strömmar i inte minst Umeå övervunnits.⁶

Det finns alltså specifika historiska och sociala faktorer som kan förklara utvecklingen i Västerbotten. Det kan också finnas mer sakpolitiska förklaringar. Även om polisbristen är en levande fråga i regionen är man till exempel ändå

⁵ Se regional valanalys Socialdemokraterna i Västerbotten 2014 och 2018.

⁶ Möjligen beroende på en inflyttning från övriga norra Sverige till den expanderande storstaden, se Lidström på <https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1172030/FULLTEXT01.pdf>

relativt förskonade från den våldsbrottslighet som plågat stora delar av landet och i mycket dominerat valdebatten (denna faktor framhålls av partiet själva i den egna valanalysen från 2018, även om det också problematiseras då det gör att det nationella budskapet om "hårdare tag" upplevs som mindre väl anpassat till de egna väljarna).

Men oavsett detta tycks det finnas anledning för svensk socialdemokrati att närmare studera utvecklingen i Västerbotten. Det är naivt att tro att en komplex politisk, social och historisk utveckling går att kopiera rakt av i andra delar av landet. Men det förefaller också osannolikt att det inte finns saker att lära.

Efter 2010 kan vi i och för sig se att regionen rymmer drag av både den utveckling vi kan se i Bergslagen och den vi kan se i Stockholm. Det är intressant i sig, då det visar att Sverige inte är så homogent på en regional nivå som vi ibland kan inbilla oss.

Men av ännu större intresse är vad vi kunde se hända årtiondena innan dess. Socialdemokratin och arbetarrörelsen lyckades under dessa årtionden helt rita om den regionala politiska kartan. Det är en utveckling värd att lära av.

DEL FYRA: WHERE DO WE GO FROM HERE?

Socialdemokraternas historiska styrka i Sverige har varit att partiet lyckats forma en fungerande allians mellan medel- och arbetarklass. Även om det gick osedvanligt bra här var det inget unikt svenskt fenomen. Thomas Piketty förklarar i sin historik över jämlikhetens historia de kraftfullt minskade klyftor som präglade västvärlden under stora delar av 1900-talet med denna ”sköra sociala allians”.

Runt 2010 var det medelklassen och storstäderna som övergav Socialdemokraterna. Snart femton år senare håller partiet tvärtom på att bli mer av ett medelklassigt storstadsparti. På ett sätt kan vi förstå detta som att svensk socialdemokrati mer börjat likna sina europeiska eller nordamerikanska kusiner. Parallellen ska dock inte dras för långt. Svensk socialdemokrati har fortfarande ett starkt stöd bland arbetarna. De enskilt starkaste valkretsarna i valet 2022 fanns i bruksorterna. Det är alldeles för tidigt att stryka ordet ”arbetarparti” i partinamnet. Men varför är det ett problem att SAP vunnit mycket starkare stöd i Sveriges medelklassområden?

Det är positivt i grunden att fler inom medelklassen röstar på Socialdemokraterna. Det ger partiet starkare representation i landets beslutande församlingar, och en större teknisk möjlighet att genomföra sin politik. Problemet blir dock själva genomförandet. Ska socialdemokratin driva en omfördelande politik, kärnan i det socialdemokratiska uppdraget, blir det knepigt, då en större andel av partiets väljare är de som det ska omfördelas från. Det blir knepigare att avskaffa rut när en större andel av dina väljarbas har städtjänst. Det blir smärtsammare att införa fastighetsskatt när dina väljare i högre utsträckning äger dyra hus. Att höja marginalskatten blir svårare när fler av dina väljare betalar statlig inkomstskatt. Den väljarkoalition som socialdemokratin alltmer rör sig mot blir begränsande för den mängd socialdemokratisk politik som går att driva.

En lösning av detta dilemma är att omdefiniera samhällsutmaningarna. I stället för att det stora problemet är en utarmning av resurser sedan 90-talets start, är problemet att marknadselement letat sig in där marknadselement inte hör

hemma. I stället för att lägga vikt vid det faktum att skolor i decennier behövt hantera sparkrav från desperata kommunpolitiker, läggs fokus på de friskolekoncerner som varje år hämtar ut stora summor vinst från skolsystemet och spär på segregationen. Alla vill ha schyssta skolor som det går att lita på oavsett inkomst, och ett politiskt budskap som därmed fokuserar på att bli av med marknadselement kommer vinna bredare gehör än ett som gör vissa till förlorare.

Vad som dock missas i dessa taktiska överväganden är behovet av omfördelning. Vill socialdemokratin uppnå rejäla standardhöjningar inom välfärden och andra omfördelade system kommer skattehöjningar att krävas. Socialdemokratin vinner val när flertalet människor känner att partiet företräder just deras ekonomiska intressen, det går inte att åstadkomma det utan att prioritera bland ekonomiska grupperingar.

Sverige är ett land som i stor utsträckning har en politisk offentlighet. Nationella valrörelser bedrivs på nationella valprogram och partiledaren får ett stort fokus i hela landet. Men vi kan också se att landet präglas av stora regionala skillnader, och även skillnader inom regioner. Forskaren Anton Andersson har bland annat visat att samma objektiva faktorer (som inkomst) kan påverka röstbeteende olika, i det här fallet Norrland jämfört med Stockholmsregionen. Att en regionalpolitisk och organisatorisk strategi kan göra stor skillnad kan vi exempelvis se på utvecklingen i Västerbotten sedan 1970-talet. Det talar för att en framgångsrik valstrategi måste ta hänsyn till dessa förhållanden.

En svår fråga är hur man ska förhålla sig till det så kallade "kulturkriget", eller hur vad som kallas "postmaterialistiska" frågor, om värderingar och moral tycks ha fått en ökad betydelse för att förklara väljarbeteende. Vi har kunnat peka på hur mycket tyder på att socialdemokratins framgångar i storstadsregionerna tycks ha ett samband med ett mer värderingsbaserat motstånd mot högerpopulismen, och det är uppenbart att migrationsfrågan drivit väljare högerut och framför allt till SD. Samtidigt är det också så att dessa frågor kan antingen dra uppmärksamheten från den typ av rättvisefrågor som måste adresseras för att vinna tillbaka arbetarklassen, och i vissa fall kan det finnas rena målkonflikter (när det gäller till exempel brottslighet och integration/migration).

Den migrationspolitiska hållning som Socialdemokraterna höll innan 2015 års omsvängning var inte politiskt hållbar. Att ompröva politiken har gynnat partiet genom att minimera pushfaktorn högerut för partiets väljare. Detsamma gäller den hårdare politiken i lag- och ordningsfrågor. Vad som är viktigt dock är att partiet fortsätter att hålla balansen mellan att ha en tuff politik i dessa frågor, samtidigt som partiet inte ger sig in i en tävling med SD om vem som kan driva den mest retoriskt aggressiva linjen. En sådan tävling skulle sannolikt

resultera i en förlust av progressiva väljare till V, MP och C, samt en vinst för SD vem som kan dra retoriken längst.

Det är viktigt att inte anamma någon slags kulturkonservatism i retoriken. Svenska folket är i grunden väldigt progressivt när det kommer till exempelvis jämställdhet och hbtq-frågor. I en tidigare studie från Tiden och FES Nordic Countries kunde vi visa hur en väldigt liten väljargrupp var i den meningen genuint konservativ, och de återfanns redan inom den sverigedemokratiska väljarkärnan (*De svikna förväntningarnas bitterhet* 2023).

Det finns anledning att arbeta med kommunikationen och språket runt hur man driver dessa frågor, för att hitta ett mer folkligt och inkluderande tilltalssätt, och för att undvika skuldbeläggande av grupper som inte känner sig hemma i en mer akademisk vänsterdiskurs. Däremot finns starka både moraliska och strategiska argument för att upprätthålla en progressiv linje i sak. Med en alltmer radikaliserad höger finns all anledning att upprätthålla en "anständighetens allians" för att värna breda värderingar som en stor del av den svenska valmanskåren delar. Ett sätt kan vara att till exempel använda humor, visa på hur konstiga och avvikande vissa extrema åsikter åt det mer radikalt konservativa hållet är.

Detta är också möjligt att göra samtidigt som man med kraft möter de faktiska problem som till exempel en dåligt fungerande integration och en eskalerande våldsbrottslighet de facto innebär i det svenska samhället. Det kan motiveras strategiskt, men framför allt i sak. Ett parti som har ambitionen att vara statsbärande måste också ha svar på de stora samhällsproblem landet står inför.

Ska detta lyckas behövs det också företrädare som förkroppsligar denna politiska linje. Inte minst i en värld av sociala medier och en snabbväxande väljaropinion där väljarna kommer att ompröva sitt partival inför varje enskilt val och inte rösta utifrån gamla lojaliteter blir företrädarfrågan än mer avgörande.

Mot bakgrund av den uppgift Socialdemokraterna står inför har denna rapport följande rekommendationer:

- Prioritera budskapet att en socialdemokratisk politik kommer innebära en höjd levnadsstandard för LO-grupperna, oavsett var man bor i landet.
- Upprätthåll kritiken mot marknadseringen av samhället, och stärk samtidigt den direkt omfördelade politiken.
- Lyft fram ideologiskt modiga företrädare som tydligt representerar de väljargrupper partiet ämnar att vinna.
- Utgå från att det inte finns några "säkra" väljargrupper, utan att även de som förr röstat S måste vinnas igen för varje val.

- Bibehåll en anständighetens allians mot extremhögern genom att ta tydlig ställning mot rasism, etnonationalism och icke-demokratiska förslag.
- Stå upp för jämställdhet och hbtq-frågor. Visa att det är högern som är radikal och avvikande här, inte den breda vänstern.
- Var öppen om problem med dålig integration och eskalerande våldsbrottslighet och föreslå konkreta, tydliga och genomgripande reformer på detta område.
- Var tydlig med att Socialdemokraterna aldrig kommer acceptera en större migration än att en fungerande integration kan åstadkommas. Var samtidigt lika tydlig med att den femtedel av det svenska folket som har invandrarbakgrund inte är ett problem, utan att den gemensamma fienden är en dåligt fungerande integration.
- Ta lärdom av de kommuner och regioner där man lyckats bättre än genomsnittet.

Tankesmedjan

Tiden vill stimulera progressiv debatt kring de avgörande utmaningar som samhället står inför: klimatomställning, trygghet i förändring och minskad ojämlikhet.

Tankesmedjan Tiden vill visa att det är möjligt att driva progressiv politik i en tid som är både globaliserad och lokal. Vi vill visa att en sådan politik varken behöver vara dogmatisk, låst vid sin historia eller ett resultat av kortsiktiga kampanjstrategier och triangulering.

Vi deltar i den politiska debatten, analyserar samhällsproblem, tar fram rapporter med reformförslag och ordnar seminarier.

Tankesmedjan Tiden ger även ut den socialdemokratiska idétidskriften Tiden.

tankesmedjan
TIDEN